ΛΥΡΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΟΥΤΣΙΝΙ

Τόσκα

ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΤΟΥ κ. ΠΕΡΣΕΩΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

Σπάνια παρουσιάζει ἡ «Λυρικὴ Σκηνή» μας παραστάσεις σὰν κι' αὐτή, ποὺ ἔδωσε προχθὲς μὲ τὴ δραματικὴ ὄπερα τοῦ Ἰάκωβου Πουτσίνι, τὴν «Τόσκα». Ἦταν στ' ἀλήθεια, μιὰ ἀνέλπιστη ἱκανοποιητικώτατη βραδυά, ποὺ μᾶς θύμισε ξένα λυρικὰ θέατρα. Τόσο ἀψεγάδιαστη, στὴν γενικότητά της στάθηκε, ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα, ποὺ αὐτὴ τὴν φορὰ θαυματούργησε, ὡς τὴ σκηνή, ὅπου οἱ ἐκτελεστὲς δώσανε ὅλη τους τὴ μουσικὴ καὶ φωνητικὴ ἐμπειρία, γιὰ νὰ χαρίσουν στὸ μουσικὸ κοινὸ ἀλησμόνητες στιγμές.

Ὁ Ἰάκωβος Πουτσίνι, ἀπὸ τοὺς πιὸ δημοφιλεῖς Ἰταλοὺς συνθέτες τοῦ δεκάτου ἔννατου αἰῶνα, ἔγραψε μιὰ σειρὰ ἀπὸ μουσικὰ μεγαλουργήματα, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα τόσο ἡ «Μποέμ» του, ὅσο καὶ ἡ γλυκύτατη «Μπατερφλάϋ» καὶ ἡ «Μανόν», ἀλλὰ περισσότερο ἡ «Τόσκα» του, τὸν ἀποθανατίσανε. Ὡς τὰ τώρα, τὰ ἔργα αὐτὰ γαλουχοῦν ἑκατομμύρια κόσμο... Τὸ δραματουργικὸ στοιχεῖο εἶναι τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικὸ τῆς μουσικῆς ἰδιοφυΐας τοῦ Πουτσίνι! Ἐντὸς του κρύβει τὸ δρᾶμα καὶ πιότερο, ξέρει νὰ συγκινῇ. Δρᾶμα ἡ «Μπατερφλάϋ» του, ἀνάμικτο μὲ τὸν ρομαντισμό της, δρᾶμα κι' ἡ «Μποέμ» καὶ ἡ «Μανόν». Λέει κανεὶς, πὼς ὁ Πουτσίνι, δὲν γνώρισε ποτὲ του τὴν ἐπίγεια χαρά, παρὰ μόνο τὸν πόνο, καὶ αὐτὸν ἔδωσε σ' ὅλες του τὶς ὄπερες. Ἂν μοῦ πῆτε, ὡστόσο, ποιὰ ἀπ' ὅλες προτιμῶ, θὰ σταθῶ πολὺ στὴν ἀπάντηση ποὺ θὰ δώσω. Γιατὶ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς συνθέσεις του, ἔχει καὶ τὴ δικιά της χάρη, τὴν δικιά της μουσικὴ ἀξία, τὸν δικό της χαρακτῆρα, τὸ δικό της ἐν διαφέρον. Πάντως ἡ «Τόσκα» εἶναι ἄλλο πρᾶγμα. Ἔχει περισσότερη τραγικότητα, δραματικότητα καὶ πολλὲς ἀνθρώπινες συγκρούσεις, ποὺ ὁ συνθέτης ἔδωσε στὴν πιὸ κατακόρυφη ἔμπνευσή του. Ἔχει εὑρήματα, συλλήψεις ἤχου ποὺ ἐκπλήσσουνε, ποὺ σ' ἀφήνουν ἄφωνο ἀπὸ τὴν ἔκπληξη καὶ τὴ γοητεία, ποὺ ἐκπέμπουνε. Ἄριες, γεμᾶτες ἀνθρώπινο παλμό, ποὺ φτάνουν ὡς τὰ ἐσώτερά σου, τὶς νοιώθεις νὰ ἀγγίζουν τὴν ψυχή σου, τὸ εἶναι σου. Γίνεσαι ἕνα μὲ τὸν καλλιτέχνη, ποὺ τὶς ἐκτελεῖ... Αὐτὸς ὁ παλμὸς ὁ ἀνθρώπινος, ἔγινε μουσικὸς σπαραγμός, δονεῖται τὸ σύμπαν, δονεῖσαι κι' ἐσὺ μαζί του. Ὁ μῦθος ποὺ στάθηκε βάση γιὰ τὴν ὄπερα τοῦ Πουτσίνι, εἶναι γνωστότατος. Τὴν Ἱστορία τῆς «Τόσκας» ἔγραψε ὁ Γάλλος Σαρντοὺ καὶ ἀπ' αὐτὴν οἱ Λ. Ἴλλικα καὶ Γκ. Τζιακόζα, τὸ λιμπρέττο, πάνω στὸ ὁποῖο στήριξε τὴ σύνθεσή του ὁ Πουτσίνι. Ὁ ἄτυχος ἔρωτας δύο ἐραστῶν μέσα σὲ μία ἐποχή, ὅπου τὰ πνεύματα στὴ Ρώμη ἦταν ἀναστατωμένα καὶ ὁ σκληρὸς ἀρχηγὸς τῆς ἀστυνομίας, ὁ Σκάρπια ἔκανε ὅ,τι ἤθελε. Ὁ θρῦλος κυνηγᾶ τὴν ἀλήθεια γύρω ἀπὸ τὸ Καστέλλο Σὰντ Ἄντζελο, ὅπου, καθὼς λέει τὸ παραμύθι, ἔπεσε στὸν Τίβερη καὶ πνίγηκε ἡ ὄμορφη Φλώρια Τόσκα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐκτέλεση τοῦ ἀγαπημένου της Μάριο. Ὁ Πουτσίνι περιέβαλε τὴν Τόσκα μὲ πόνο καὶ στοργή. Ὁλόκληρη ἡ προσοχή του ἔχει στραφῆ στὴν κυριώτερη μορφὴ τοῦ ἔργου του, ποὺ εἶναι ἡ Τόσκα. Ὁ Σκάρπια περνᾶ μὲ τὴ σκληρότητά του σὲ δεύτερο πλάνο, ἐνῶ ὁ ζωγράφος Μάριο, εἶναι τὸ ἁθῶο θῦμα. Οἱ ἄριες ποὺ τραγουδᾶ εἶναι ἀπὸ τὶς πιὸ ἀνθρώπινες καὶ ἐντυπωσιακές.

Ὁ Σπ. Εὐαγγελᾶτος προσθέτει μιὰ ἀκόμα ἐπιτυχία στὸ σκηνοθετικό του δαιμόνιο. Μὲ μιὰν ἀνέλπιστη ἀνακατάταξη τοῦ κατεστημένου, ἄλλαξε τὶς εἰκόνες μετέβαλε τὸν σκηνικὸ ρυθμὸ τῶν ἡρώων, ἀνανέωσε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ αὐτῶν ποὺ ἔχουν δῆ πολλὲς φορὲς καὶ ἀκούσει στὸ παρελθὸν τὴν «Τόσκα». Εἴδαμε μιὰ νέα «Τόσκα» ὅπου οἱ ἑρμηνευτὲς κινήθηκαν ἄνετα καὶ ὅπου οἱ θεατὲς παρηκολούθησαν τρεῖς ἀνθρώπους νὰ πάσχουν καὶ νὰ δονοῦνται ἀληθινά. Στὴ σκηνὴ ἐπάνω δὲν ἑρμηνευόνταν ρόλοι. Μιὰ ἀνθρώπινη τραγωδία ξετυλιγότανε, ποὺ ὁ παλμός της ἔφτανε ὡς τὴν πλατεῖα. Ἀπὸ τεχνικῆς πλευρᾶς: Ἡ Μαρίνα Κριλοβίτσι - Πασχαλῆ, ἔστησε σκηνικὰ καὶ ὑποκριτικὰ μιὰν ὑπεραληθινὴ Φλώρια Τόσκα. Πάθος, ὑστερία ἐρωτική, πόνος, στοργή, ἀλλὰ καὶ μῖσος. Φωνητικὰ καὶ μουσικὰ ἄρτια, στὸ μουσικὸ λόγο ἀλλὰ καὶ στὶς ἄριες δονητική. Στὶς χαμηλὲς φωνὲς γλυκύτατη, στὶς ὑψηλὲς κάπου φάνηκε ἀδύναμη, νὰ φτάσῃ, ἴσως ἀπὸ κάποιο τράκ κι' ὄχι ἀπὸ ἀδυναμία. Ἔχει μουσικὴ ἐμπειρία καὶ στὴν τονικότητα καὶ ὀρθοφωνία παίρνει ἄριστα. Ὁ τενόρος Ἰταλὸς Μπεναρντίνο Τρόττα, ποὺ ἀντικατέστησε ἐπειγόντως τὸν Ρῶσο Βλαδίμηρο Ἀτλάντωφ εἶχε ὅλα τὰ δίκια μὲ τὸ μέρος του, ἂν εἶχε ἐσωτερικὲς συγκινήσεις στὴν ἀπόδοση τοῦ ρόλου τοῦ ζωγράφου ΜάριοΚαβαραντόσι. Ἡ ἐπείγουσα ἄφιξή του δὲν ἔδωσε εὐκαιρία γιὰ πρόβες καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, πὼς ἐκτὸς ἀπὸ κάποιες παρασπονδίες ἀπὸ τὴν μπακέττα τοῦ μαέστρου, κατώρθωσε νὰ δώσῃ ἄψογα τὸ ρόλο του καὶ στὶς ἄριες νὰ τραγουδήσῃ περίφημα, μὲ μιὰ φωνητικὴ κλίμακα, ποὺ ἔδειχνε τὴν καλλιτεχνική του ἀρτιότητα. Στὰ μέσα τῆς δεύτερης πράξης, ποὺ εἶναι καὶ δόθηκε μὲ κάθε σκηνοθετικὴ φροντίδα δραματικώτατη, ὅπως ἔπρεπε ὁ Ἰταλὸς τενόρος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ παρουσιάσῃ καὶ τὰ δραματικά του προσόντα. Ἐκεῖνος ὅμως, ποὺ κινήθηκε στὴ σκηνή, σὰν στὸ σπίτι του, χωρὶς τράκ, μὲ ἰδιαίτερη αὐτοπεποίθηση, ἦταν ὁ Κώστας Πασχάλης. Τέλειος, ὑπερτέλειος στὸν «σκληρὸ» ρόλο τοῦ Σκάρπια, ἔδωσε καὶ σκηνικὰ καὶ φωνητικὰ ὅλη του τὴ δεξιοτεχνία, ὥστε τὸ πρόσωπο νὰ γίνεται ἀληθοφανέστατο στὸν εἰρωνικό, στὸν ἀδίστακτο τομέα, ἀποδίδοντας τοὺς ἤχους τοῦ Πουτσίνι μὲ γνώση κάθε μουσικοῦ στοιχείου. Μὲ τοὺς τρεῖς καλλιτέχνες στὴν πρώτη γραμμή, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν Δημήτρη Καβράκο, νὰ συμβάλη μὲ τὴ θαυμάσια φωνή του, στὸν ρόλο τοῦ Καίσαρα Ἀντζελόττι, τὸν Θέμη Σερμιέ, ποὺ ἔδωσε λαμπρὰ τὸν ἐπιστάτη τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς Γ. Ζεβράνο, Ν. Σασκαλάκη, Γ. Συβρῆ, ἡ παράσταση ἄφησε τὶς πιὸ ἄρτιες ἐντυπώσεις. Εἴδαμε καὶ ἀκούσαμε μιὰ «Τόσκα» ποὺ δὲν θὰ λησμονηθῆ εὔκολα, χάρη στοὺς καλλιτέχνες ἀλλὰ καὶ στὴν ἀξιωσύνη τοῦ μαέστρου Δημήτρη Χωραφᾶ, ποὺ ἄνετα ἔδωσε τὴν σωστὴ κατεύνση τόσο στὴν ὀρχήστρα ὅσο καὶ στὴ σκηνή. Ἡ κ. Ἔλλη Νικολαΐδη δίδαξε ἔξοχα τὰ χορωδιακά. Τὰ σκηνικὰ τοῦ Γ. Πάτσα ἐντυπωσιακά.

ΠΕΡΣΕΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ